

Slutrapport till Sida för
SVENSKA MISSIONSRÅDETS
KOMMUNIKATIONSPROGRAM
2018-2021

Svenska
missionsrådet

Lena Fassali
Sida Partnership Forum
Södra Vägen 3d
871 40 Härnösand

Svenska missionsrådet
Box 14038
167 14 Bromma

Slutrapport för Svenska missionsrådets kommunikationsprogram 2018-2021

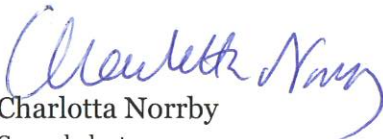
Det här är Svenska missionsrådets slutrapport för kommunikationsprogrammet under 2018 till 2021. Rapporten består av en berättande del, en finansiell rapport och ett antal bilagor (se förteckning på sista sidan).

Rapporten fokuserar på resultat och lärdomar från perioden och bygger på slutrapporter från de sammanlagt 15 kommunikationsinsatser som 10 medlemsorganisationer har genomfört. Vår analys av resultaten visar att programmet sammantaget har lett till ökad kunskap och ökat engagemang för de globala målen hos en stor mängd personer ur målgrupperna. Det är glädjande, inte minst med tanke på att kommunikationsinsatserna fått göra stora omställningar på grund av Covid-19-pandemin, och det visar att vårt arbete med att stärka uppföljningen av kommunikationsarbetet har varit framgångsrikt. Rapporten innehåller också en del om det påverkansarbete som SMR:s kansli har genomfört och den visar att det har varit viktigt med halvtidstjänsten som samordnare av kansliets och medlemsorganisationernas påverkansarbete.

Rapporten innehåller också en förklaring av budgeten och förändringar som programmet har genomgått under perioden, samt svar på Sidas dialogfrågor.

Ni är välkomna att höra av er om det finns behov av förtydliganden eller kompletteringar.

Vänliga hälsningar

Charlotta Norrby
Generalsekreterare
Svenska missionsrådet

Niklas Eklöv
Enhetschef kommunikation,
mötesplatser och påverkan
Svenska missionsrådet

Innehåll

Kommunikationsprogrammet	3
Insatser som har ingått i programmet.....	4
Baslinjebild Agenda 2030	5
Enkät om Agenda 2030	5
Resultat från slutrapporterade insatser	6
Kansliets påverkansarbete.....	12
Metoder och aktiviteter.....	14
Samarbete och samverkan.....	14
Kvalitetssäkring	15
Budget	16
Uppföljning av Sidas dialogfrågor.....	20
Förändringar i programmet	22
Förändringsprocesser på SMR	23
Styrning och kontroll, riskhantering och antikorrupcion.....	25
Bilagor.....	27

Kommunikationsprogrammet

Kommunikationsprogrammet har under 2018–2021 framför allt bestått av vidareförmedling till våra medlemsorganisationers kommunikationsinsatser. I programmet har också ingått en halvtidstjänst på SMR:s kansli som rådgivare inom påverkansarbete, vilket var en fortsättning på ett arbete som vi inledde genom ansökan för 2017 (se mer under [Kansliets påverkansarbete](#)). För att hantera vidareförmedlingen har vi också avsatt pengar för tjänster som arbetat med samordning, handläggning, ledning och som controller, och för seminarier och resor.

Kommunikationsprogrammet har utgått från följande förändringsteori:

Eftersom orsakssambanden i världen är globala måste arbetet för ökad medvetenhet om globala rättvisefrågor hos den svenska allmänheten kopplas samman med det arbete för förändring som bedrivs av organisationer i utvecklingsländer och i konfliktområden

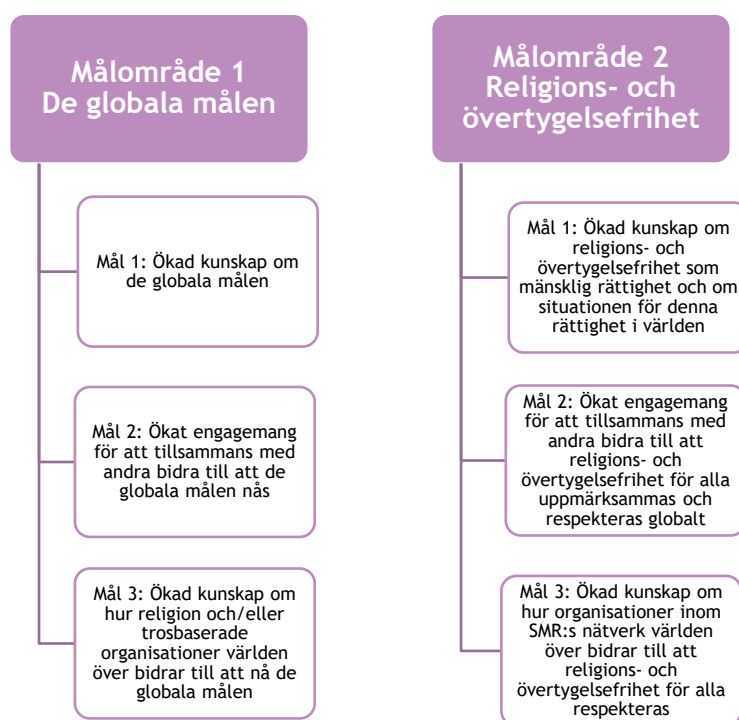
Det här har varit utgångspunkten för alla insatser under perioden, eftersom de bygger på det förändringsarbete som medlemsorganisationerna och deras internationella samarbetspartner bedriver. Förändringsteorin är fortfarande aktuell i våra nya riktlinjer (från 2021) som en princip för hur kommunikationsarbetet hänger ihop med utvecklingssamarbetet. I ansökan för 2022–2025 tog vi också fram en enkel teori om hur förändring sker genom kommunikation för att tydliggöra det specifika med förändringsarbete genom kommunikation.

Utifrån rekommendationer i utvärderingen från 2015 av SMR:s informations- och kommunikationsanslag beslutade vi att ha tydligare mål för anslaget i ansökan för 2018–2021. Syftet var att både knyta anslaget närmare SMR:s övergripande kommunikationsarbete och att underlätta uppföljningen.

Programmet har under 2018–2021 haft det här övergripande målet:

Att svensk allmänhet har goda kunskaper och stort engagemang för de globala målen. De har också kunskap om religionens roll och de trosbaserade organisationernas särskilda bidrag till att uppfylla de globala målen.

Det övergripande målet har vi specificerat i två målområden som vi har brutit ned i vardera tre mål som har handlat om ökad kunskap och ökat engagemang (se bilden nedan och [Resultat från slutrapporterade insatser](#)).

Redan i ansökan för 2017 började vi satsa mer på djup än på bredd i kommunikationsarbetet, vilket vi fortsatte med under 2018–2021, eftersom ett mervärde i våra medlemsorganisationers insatser är förmågan att beröra och förändra på djupet. Vi bedömde att det skulle underlätta resultatuppföljningen och lärandet men såg att det behövdes ytterligare metoder för att kunna fånga upp kvalitativa resultat från kommunikationsarbetet. Därför introducerade vi Outcome harvesting som en uppföljningsmetod och fokuserade på att mäta det som vi har kontroll över och det som ligger inom vår inflytandesfär.

Insatser som har ingått i programmet

Under perioden har 15 insatser ingått i kommunikationsprogrammet, genomförda av 10 organisationer (se bilaga 1). Sju av insatserna fanns med i ansökan. Sex av de organisationer som har ingått i programmet hade inte tidigare genomfört kommunikationsinsatser eller inte gjort det på länge, vilket var något som vi strävade efter genom nya riktlinjer och mål för perioden. Vi har även under perioden haft dialog med medlemsorganisationer som är intresserade av att genomföra kommunikationsinsatser längre fram.

Av de 15 insatserna har tre insatser slutrapporterats tidigare under perioden, varav två fick sin fortsättning i nya insatser (PMU 20:801 och LPI 19:803) och en avbröts efter endast ett år (SKR 18:809). Tre av slutrapporterna är från korta insatser under hösten 2021, vilket blev möjligt genom att det blev pengar över i programbudgeten. Två insatser har haft en projektbudget under 150 000 kronor

och har pågått under ett år (en av dem fick dock en förlängning, först med bibehållen budget och sedan med ett tillägg under 2021).

I bedömningen av slutrapporterna från insatserna är vårt fokus vilka resultat insatserna har lett till, både förväntade och oförutsedda, samt medlemsorganisationernas lärdomar från insatsperioden. Vi bedömer också hur insatserna har bidragit till Agenda 2030, Sidas mål för anslaget och SMR:s program mål (se bilaga 10, Mall för granskning och bedömning av slutrapporter). Till slutrapporterna har medlemsorganisationerna bifogat en resultatmatris, där de har följt upp indikatorerna och visar hur långt de har kommit på vägen mot målen samt hur de verifierar detta. Vi har räknat ihop resultaten som en uppföljning på den resultatbilaga som vi bifogade ansökan (se bilaga 2).

Baslinjebild Agenda 2030

SMR uppmanade våren 2018 de medlemsorganisationer som ingick i kommunikationsprogrammet att ta fram enkla baslinjebilder av kunskapen om de globala målen hos sina målgrupper vid den tidpunkten. Baslinjebilderna var ett sätt för medlemsorganisationerna att lära känna sina målgrupper bättre och sedan kunna följa deras utveckling som vidareförmedlare och nyckelaktörer för att respektive insats skulle kunna nå de uppsatta målen.

Medlemsorganisationerna bedömde kunskapen om de globala målen genomgående som låg eller mycket låg. Detsamma gällde engagemanget för de globala målen. Det fanns dock målgrupper med goda förkunskaper, till exempel en del lärare som arbetade med relevanta internationella frågor men inte uttalat med Agenda 2030 och de globala målen. En annan bedömning var att det generellt fanns intresse och därmed god potential, men med betydande individuella skillnader.

Enkät om Agenda 2030

2018 skickade SMR ut en enkät om Agenda 2030 till samtliga medlemsorganisationer. En motsvarande enkät gjordes i november 2021. Under medlemsdagarna i februari 2021 ägnades också ett pass åt "Mission och Agenda 2030". Syftet med undersökningarna och samtalen har varit att få en uppfattning om hur medlemsorganisationerna ser på de globala målen, vilken kunskap de har och hur de jobbar. Eftersom frågorna i undersökningen repeterats tre respektive sex år in i Agenda 2030 är det särskilt intressant att se förändringar i svaren. 33 av 34 organisationer som då var medlemmar svarade 2018 och 30 av 31 medlemsorganisationerna svarade 2021.

I analysen av enkäten har vi jämfört svaren från medlemsorganisationer med Sidamedel, medlemsorganisationer utan Sidamedel och medlemsorganisationer som under perioden har ingått i kommunikationsprogrammet (läs hela rapporten från uppföljningen, bilaga 7).

Kunskapen och intresset/engagemanget för Agenda 2030 har överlag ökat sedan 2018. Medlemsorganisationer som ingår i kommunikationsprogrammet ligger fortfarande högre än övriga. Fler medlemsorganisationer svarar även positivt på frågan om synbara resultat i form av ökad kunskap och ökat engagemang i organisationen och hos målgrupper. De flesta bedömer att engagemanget för de globala målen har fortsatt att öka något eller mycket sedan starten 2015, även om några kommenterar att pandemin delvis har ställt Agenda 2030 i skuggan eller lett till vissa omprioriteringar bland målen. Några enstaka svar bedömer att engagemanget har minskat, i något fall beroende på personalförändringar.

Relativt få företrädare för medlemsorganisationerna lyfter de globala målen offentligt, men det är fler som svarar att de gör det i enkäten 2021 än i enkäten 2018. Lägst siffror – och sjunkande – visar medlemsorganisationer utan Sidamedel. Högst – och ökande – visar medlemsorganisationer som ingår i kommunikationsprogrammet.

De flesta anknyter till specifika mål men några uppger att målen ”finns med i allt vi gör”. Flest relaterar till mål 1, 2, 3, 4, 5 och 16. Mål 3 har tillkommit bland de mest vanliga. Bland organisationer med Sidamedel relaterar flest till mål 1, 2, 3, 4, 5, 13 och 16, varav mål 13 har tillkommit. Förändringar har skett i enskilda svar och överlag är det en breddning, där fler mål har tillkommit. Någon medlemsorganisation har dock minskat antalet mål som de relaterar till.

Resultaten från enkäten har varit viktiga i slutrapporterna till Sida, i dialogen med medlemsorganisationerna och för att utveckla SMR:s arbete med Agenda 2030.

Resultat från slutrapporterade insatser

Som redan nämnts har vi brutit ned det övergripande målet i två målområden med vardera tre mål. Här redovisar vi resultat från respektive målområde. Därefter analyserar vi och drar lärdomar från resultaten. I bilaga 2 finns fler resultat.

Av de 15 insatserna som pågått under perioden har enbart tre genomförts under hösten 2021 (Evangeliska Frikyrkan, 21:801, Läkarmissionen, 21:802, och Erikshjälpen, 21:803). De har varit inriktade på att lägga grunden för kommande insatser genom baslinjestudier, genom att utveckla metoder och att bygga kontakter med målgrupperna. Vi bedömer att insatserna på sikt kommer att bidra till ökad kunskap och ökat engagemang men har inte krävt att organisationerna ska rapportera resultat annat än på outputnivå, vilket de har gjort. I resultatredovisningen och analysen nedan lyfter vi de 12 insatser som har rapporterat resultat på en outcome-nivå.

Mål 1: Ökad kunskap om de globala målen

Av de tolv insatserna har åtta haft insatsmål som relaterar till mål 1. Fyra insatser har haft mål som har handlat om ökad kunskap om globala utvecklingsfrågor men med aktiviteter som har handlat om de globala målen.

Exempel på resultat:

- Genom Sveriges kristna råds *Informationsinsats för Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel (18:807)* har minst 18 860 personer inom målgruppen ”engagerade” ökat sin kunskap om situationen i Palestina och Israel ur ett folkrättsligt perspektiv. Planen var att nå 32 000 personer. Knappt 2 000 personer inom målgruppen ”opinionsbildare” har ökat sin kunskap, jämfört med målet 3 300.
- Genom Erikshjälpens insats *Rafiki – Världen är full av kompisar II (18:801)* har drygt 6 800 elever i årskurserna 2 till 6 ökat sin kunskap om barns rättigheter och globala utvecklingsfrågor. Det är bara lite under målet 7 000 elever.
- Genom KFUM Sveriges insats *Dina Agenda (18:802)* har cirka 600 unga ledare från lokalföreningarna ökat sin kunskap om de globala målen från 3 till 6,7 på en skala 1–7.
- Genom Kristna Fredsrörelsens insats *Fredliga och inkluderande samhällen genom ickevåld (18:803)* har 136 ickevåldstränare fördjupat sin kunskap om definitioner av och metoder för ickevåld, samt exempel på att arbeta med ickevåld i en kontext som präglas av konflikt. 5 168 personer har ökat sin kunskap om fredliga och inkluderande samhällen och hur en kan engagera sig för att påverka. Målet var 6 000 personer.

Mål 2: Ökat engagemang för att tillsammans med andra bidra till att de globala målen nås

Av de tolv insatserna som ingår i analysen har sex haft programmål som direkt relaterar till mål 2. Fyra insatser har mål som inte uttryckligen nämner de globala målen, men som handlar om ökat engagemang om globala utvecklingsfrågor och där aktiviteter har handlat om de globala målen. En del av insatserna har specificerat att det ökade engagemanget ska leda till olika former av beteendeförändringar.

Exempel:

- Genom Sveriges kristna råds *Informationsinsats för Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel (18:807)* har 430 personer ur målgruppen ”opinionsbildare” engagerat sig för en rättvis fred i Palestina och Israel. Kyrkoledare har bjudit in följeslagare att medverka vid olika arrangemang och journalister har tagit kontakt med dem för medverkan i media.

- Genom KFUM:s insats *Din Agenda – ungas inflytande över de globala målen* (18:802) har 26 unga ledare inom KFUM-rörelsen fått ökade kunskaper om Agenda 2030 och sedan arbetat med att sprida informationen vidare. De har anordnat aktiviteter både lokalt och nationellt inom KFUM-rörelsen, där sammanlagt cirka 600 personer har deltagit. De har också spridit information via sociala medier och varit delaktiga i att ta fram en verktygslåda om de globala målen, som bland annat lokalföreningarna kan använda i sitt arbete. Flera har fortsatt att engagera sig för globala frågor inom KFUM:s lokalföreningar eller inom andra organisationer. Lokala föreningar fick under 2021 möjlighet att söka pengar från KFUM:s kansli för att själva anordna aktiviteter för att sprida kunskap om de globala målen, vilket ett tiotal föreningar nappade på. Det här ökade engagemanget hos föreningarna och nådde ut till cirka 300 personer.
- Genom Kristna Fredsrörelsens insats *Fredliga och inkluderande samhällen genom ickevåld* (18:803) har 1 540 personer agerat genom insamlingar, upprop eller aktioner för att påverka och hålla beslutsfattare och myndigheter ansvariga inför det globala målet 16, om fredliga och inkluderande samhällen. Målet var 1 800 personer.
- Två deltagare i Life & Peace Institutes insats *Peacefinders: Youth leading for the development goals* (19:801) ansökte och blev antagna till organisationens praktikantprogram och gjorde sin praktik inom organisationens Kenyaprogram.

Mål 3: Ökad kunskap om hur religion och/eller trosbaserade organisationer världen över bidrar till att nå de globala målen

Inga insatser har haft insatsmål som kopplar till det här målet, men det finns ändå relevanta resultat, till exempel:

- PMU har genom sin insats *Tillsammans för fred, jämställdhet och rättvisa* (20:801) blivit en tydligare röst i samhället genom media och gentemot beslutsfattare i frågor som könsstämpning, barnäktenskap och jämställdhet (under insatsperioden har de inte minst kopplat frågorna till pandemins negativa effekter). De har också visat hur trosbaserade aktörer arbetar med SRHR, konfliktmineraler och sexuellt våld samt återvinning och miljö. Vid flera tillfällen har media hört av sig till PMU i dessa frågor för intervjuer och expertutlåtanden och de har fått tillfällen att föra djupare dialoger med beslutsfattare.

Däremot har vi haft ett tydligt fokus på det här målet genom SMR:s påverkansarbete, som har delfinansierats av anslaget genom en halvtidstjänst för att samordna påverkansarbetet. Vi har genom utbildningar, seminarier, mötesplatser, utveckling av metodmaterial, opinionsbildning och nätverkande lyft vikten av att trosbaserade aktörer inkluderas i arbetet för Agenda 2030, och att alla som arbetar med hållbar utveckling behöver det vi kallar ”religiös läskunnighet”. Ett viktigt forum för detta har varit Kunskapsforum för religion

och utveckling där, förutom SMR, Act Svenska kyrkan, PMU, Diakonia och Islamic Relief ingår. Se mer nedan under [Kansliets påverkansarbete](#).

Oväntade resultat

- Erikshjälpen rapporterar från sin insats *Barnhemsdialogen* (19:802) att de barnrättsambassadörer som varit engagerade i att sprida kunskap om problemen med barnhem även i flera fall har tagit initiativ till dialog med verksamheter i samarbetsländerna. Detta har underlättats av att det blivit lättare att ta digitala kontakter under pandemin.
- I augusti 2019 anordnade Life & Peace Institute inom ramen för sin insats *Peacefinders: Youth leading for the Global Goals* (19:801) ett Gloco-loco lab, där deltagarna tillsammans utformade projekt som skulle kunna bidra till Agenda 2030, särskilt mål 16. Även två unga ledare från LPI:s samarbetspartner i Kenya deltog och blev inspirerade att starta ett eget projekt i Nairobi, vars fokus är att inspirera unga till fredsskapande aktiviteter. Det visar att LPI:s metod är användbar för att inspirera unga från olika kontexter till att bidra till Agenda 2030.
- KFUM Sverige rapporterar om oväntade resultat av samarbeten med internationella partner inom insatsen *Din Agenda – ungas inflytande över de globala målen* (18:802), där unga ledare från Sverige och unga ledare från samarbetsländer har deltagit. Ett sådant resultat var att YMCA Albanien blev inspirerade att ta fram ett liknande projekt som *Din Agenda*.

Analys av resultaten

Alla insatser har rapporterat resultat som handlar om ökad kunskap om och ökat engagemang för de globala målen eller globala utvecklingsfrågor. Vi bedömer därför att vi tillsammans med våra medlemsorganisationer har en god resultatuppfyllelse när det gäller både mål 1 och 2.

Det här visar att vårt ökade fokus på resultatuppföljning har fått effekt. Medlemsorganisationerna har system för uppföljning och utvärdering och följer löpande upp insatserna.

För en del insatser ligger resultaten i linje med vad de har planerat, men de flesta har nått färre personer än vad de hade tänkt. Anledningen till det senare är framför allt pandemin, vilket gjorde att medlemsorganisationerna inte kunde använda flera viktiga mötesplatser. Kyrkor har ställt om sin verksamhet till digitala mötesplatser, där det inte har funnits ett lika stort utrymme för organisationerna att föra den dialog som krävs för att öka kunskapen och engagemanget. Kyrkornas barn- och ungdomsverksamhet har ställts in eller ställts om, studiecirklar och universitetskurser har blivit digitala liksom samfundens konferenser. Men den digitala omställningen har också inneburit möjligheter att nå målgrupper som medlemsorganisationerna inte skulle ha nått annars och de har utvecklat metoder för att nå ut via film och sociala medier. Svårigheten med de digitala mötesplatserna har i många fall varit uppföljningen,

särskilt när det har varit öppna workshoppar eller när personer har tagit del av ett evenemang i efterhand. När deltagarna har anmält sig till en workshop har organisationerna kunnat skicka ut enkäter efter workshoppen, vilket har underlättat uppföljningen. De har också använt sig av verktyg som mentimeter för att samla in resultat.

Det finns också insatser som har en svag resultatredovisning, vilket dels handlar om att medlemsorganisationens fokus ligger på att redovisa genomförda aktiviteter mer än vad de har lett till, dels på att målen är ospecifika och därför svåra att följa upp. Det här framkommer både i organisationens egna utvärderingar och SMR:s utvärdering.

I ansökan relaterade alla insatser till SMR:s målområde 1: Ökad kunskap om de globala målen, medan inga insatser var inriktade på målområde 2: Religions- och övertygelsefrihet. En insats som tillkom under perioden hade delvis en inriktning på målområde 2, Equmeniakyrkans insats *Agenda 2030 - Diakonal identitet och uppdrag* (19:803), men den inriktningen blev svagare under perioden. Övriga insatser som har tillkommit under perioden har alla relaterat till målområde 1.

Inför ansökningsomgången för 2022–2025 reviderade vi riktlinjerna för kommunikationsprogrammet, utifrån erfarenheter från insatsperioden och synpunkter från de medlemsorganisationer som ingick i programmet. En del av dem uttrycker att de har haft hjälp av målen när de utformade insatsernas mål och även i förankringen av arbetet med de globala målen i den egna organisationen. Andra upplevde att målen begränsade dem, eftersom de arbetar mer indirekt gentemot de globala målen. När det gällde målområde 2 om religions- och övertygelsefrihet hade vi från kansliets sida en förhoppning att fler skulle bli inspirerade att utforma insatser inom detta område, för att tydligare länka Agenda 2030 till ett fokus på mänskliga rättigheter, eftersom religions- och övertygelsefrihet är en viktig grund för pluralistisk demokrati och genom detta bidrar till att skapa fredliga och inkluderande samhällen (mål 16). Men flera organisationer tyckte att det var svårt att anknyta till målet, eftersom deras organisationer inte arbetar direkt med frågan om religions- och övertygelsefrihet. I den externa utvärdering som vi lät göra under 2020 skriver utvärderarna att det inte är tydligt varför kopplingen till målområde 2 är så svag, men att en orsak kan vara att arbetet med de globala målen har tagit allt fokus, eftersom de var nya och behövde bli kända.

Lärdomar

Flera medlemsorganisationer skriver i sina slutrapporter att de vill utveckla sina metoder för uppföljning och här behöver SMR vara ett stöd. Vi behöver också underlätta för medlemsorganisationerna att dela lärdomar från uppföljningen med varandra.

I en del av insatserna är reflektionen om vad ökad kunskap har för betydelse på sikt inte så utvecklad. En lärdom för SMR är därför att vi behöver utveckla vår analys av vad resultaten innebär.

Omställningen till digitala metoder har inneburit svårigheter men också möjligheter. Både SMR:s kansli och medlemsorganisationerna har lärt oss om vilka aktiviteter som fungerar att göra digitalt och vilka som kräver fysiska möten. Dessa lärdomar tar vi med oss i det fortsatta arbetet.

Vi valde målområde 2 om religions- och övertygelsefrihet eftersom vi bedömde att det skulle stärka SMR:s samlade arbete med frågan om medlemsorganisationerna också arbetade med den i sina insatser. Om vi vill försöka styra innehållet i kommunikationsinsatserna måste vi förbereda det mer, till exempel genom kapacitetsutveckling riktad specifikt till de som arbetar med kommunikationsinsatser eller genom att i riktlinjerna ge exempel på hur ett kommunikationsarbete inriktat på religions- och övertygelsefrihet skulle kunna se ut. I ett samtal om anslaget i SMR:s styrelse framkom synpunkten att tiden är mer mogen nu att genomföra kommunikationsinsatser inriktade på religions- och övertygelsefrihet. SMR har fler resurser för medlemsorganisationerna att använda, till exempel onlinekurser, och personal hos både medlemsorganisationer och samarbetspartner har ökat sin kapacitet att arbeta med frågan.

Mot slutet av insatsperioden hade vi en diskussion med några av medlemsorganisationerna om vilka aktiviteter som är möjliga att genomföra inom ramen för SMR:s kommunikationsprogram. Är det möjligt att sätta solceller på en kyrkas tak, utifrån att kyrkan har diskuterat det globala målet 13 och klimatförändringar i samarbetsländerna? Enligt dialogen med Sida måste svaret bli nej, eftersom aktiviteten inte direkt har att göra med internationellt utvecklingssamarbete, även om den är ett bidrag till en bättre global miljö. Samtidigt var det en aktivitet som skapade engagemang och bidrog till beteendeförändring hos målgruppen församlingsmedlemmar. Under ett dialogmöte medlemsorganisationerna hösten 2021 kom den här synpunkten:

De globala målen är universella men det verkar som att Sida är fast i nord- och sydperspektivet. Ökat fokus på beteendeförändringar, inte bara ökad medvetenhet, kräver andra typer av aktiviteter.

Det är en svår uppgift att hitta sätt att engagera, inte minst barn och unga, därför kommer diskussionen sannolikt att fortsätta under den pågående perioden – både inom SMR-nätverket och det bredare nätverket av strategiska partnerorganisationer. Det kan också finnas anledning för SMR att ytterligare förtydliga riktlinjerna för kommunikationsinsatserna.

Insamling i samband med kommunikationsinsatser är en återkommande dialogfråga eftersom det är ett tydligt sätt att skapa engagemang, till exempel

genom att unga anordnar en loppis för att samla in pengar till en utvecklingsinsats. Vi har framhållit att det måste finnas andra sätt för målgruppen att engagera sig än insamling, i de fall när insamling förekommer i nära anslutning till en kommunikationsaktivitet. Det är också viktigt att medlemsorganisationerna hittar sätt att följa upp resultat som gäller kunskap och engagemang även för sådana aktiviteter.

Kansliets påverkansarbete

Under perioden 2018–2021 har kansliet haft tjänstetrymme på 50 procent för att dels samordna kansliets påverkansarbete, dels stötta medlemsorganisationer och samarbetsorganisationer i deras påverkansarbete. Detta har varit mycket betydelsefullt och många av de aktiviteter, initiativ och resultat vi har sett under perioden hade inte varit möjliga utan denna tjänst, därför ser vi fram emot att under kommande period 2022–2025 kunna fortsätta med denna viktiga tjänst för samordning och mobilisering.

Under perioden 2018–2021 har SMR:s kansli arbetat med påverkansarbete inom tre verksamhetsområden: *utvecklingspolitik*, *religion och utveckling* samt *religions- och övertygelsefrihet*. Det övergripande syftet har varit att med påverkansarbete och kommunikation som strategiska arbetssätt bidra till att uppnå SMR:s vision att se en värld befriad från fattigdom och förtryckande strukturer.

Påverkansarbetet har också haft en tydlig koppling till Agenda 2030 och vi har arbetat med att få till synergier mellan SMR:s olika delar för att stärka gemensam måluppfyllelse. Den kartläggning som vi gjorde inom ramen för kommunikationsprogrammet 2021 visade att hela SMR-nätverkets kunskap, intresse och engagemang när det gäller Agenda 2030 och de globala målen har ökat sedan 2018. De medlemsorganisationer som är del av kommunikationsprogrammet är de som har störst kunskap och engagemang.

Vi har under perioden börjat arbeta mer med det vi kallar ”rooted advocacy”, det vill säga att lyfta erfarenheter och röster från partner i våra samarbetsländer till nationella och internationella arenor. Det har bland annat inneburit att vi vid besök från partner i Pakistan, Indien och Bangladesh har samarrangerat seminarier med våra medlemsorganisationer på MR-dagarna, Civil Society Days och anordnat möten på UD och Sida.

När det gäller engagemanget inom området utvecklingspolitik har vi varit mycket aktiva inom CONCORD Sverige och i flera av dess arbetsgrupper: civic space, AidWatch, Agenda 2030/samstämmighet samt i arbetsgruppen för miljö och klimat. Vi har varit med i gemensamma debattartiklar, i samtal med beslutsfattare från olika politiska partier och i arrangemang på Almedalen och på CSO-Forum. Vid alla dessa arrangemang har vi utifrån vår roll som paraplyorganisation agerat både som företrädare för och informationslänk till

våra medlemsorganisationer och delat information till en bredare krets intresserade via våra kommunikationskanaler.

Vi har också genomfört påverkansarbete med andra medel än kommunikationsanslaget och då till exempel engagerat oss i arbetsgruppen mellan regeringen och civilsamhället om de *Gemensamma åtagandena* (GÅ) för svenskt utvecklingssamarbete samt i det så kallade generalsekreterarnätverket. Vi är särskilt stolta över att GÅ-samarbetet har utvecklats under perioden och att SMR har tagit en ledande roll i denna förändringsprocess. Som resultat ser vi att flera av våra medlemsorganisationer är informerade och engagerade i debatten om utvecklingsfrågor och i opinionsbildning för de globala målen. När det gäller resultat hos beslutsfattare på den generella nivån för utvecklingspolitik hänvisar vi till de resultatrapporter som CONCORD Sverige har skrivit under perioden.

SMR-nätverket har liksom andra påverkats mycket av Covid-19-pandemin. Vi har tillsammans med sex andra civilsamhällesorganisationer visat på pandemins effekter globalt genom rapporten [Coronapandemin slår hårt mot världens fattiga](#), där vi bidrog aktivt med röster och perspektiv från våra medlemsorganisationer och deras samarbetspartner.

Vi har länge sett ett behov av att både beslutsfattare, tjänstepersoner inom myndigheter samt civilsamhällsaktörer behöver förstå bättre hur religion är en faktor i arbetet för de globala målen, både på gott och ont. Vi har internt utvecklat en policy för det vi kallar *religiös läskunnighet* – en kompetens som alla som arbetar med utvecklingsfrågor behöver – och ett verktyg för att bättre kunna arbeta med detta perspektiv inom utvecklingssamarbetet. Vi har också haft flera dialogtillfällen och seminarier inom nätverket *Kunskapsforum för religion och utveckling*. Det har till exempel handlat om ett [kunskapsseminarium](#) om hur man ska förstå de fundamentalistiska rörelserna i Latinamerika, att lansera en reviderad upplaga av antologin [For Better for Worse](#) och att bidra med religiös läskunnighet i viktiga strategiprocesser. En höjdpunkt under perioden var den välbesökta internationella [rundabordskonferensen](#) som vi samarrangerade med Sida i oktober 2019 om religionens roll i utvecklingssamarbetet och Agenda 2030. En annan höjdpunkt är att vi under tre års tid har blivit inbjudna att hålla utbildningspass på UD:s diplomatutbildning.

När det gäller arbetet med civilsamhällets roll i demokratiprocesser har vi under perioden ägnat mycket tid åt att utforska länkarna mellan krympande demokratiskt utrymme och respekten för religions- och övertygelsefrihet. Det har skett genom arbetet med CONCORD:s rapport [Tag plats](#), genom arbetet med det ekumeniska projektet *Hållbar värld för alla* (kommunikationsinsats 18:809), rapporten [Vem får höras?](#) och genom vår rapport [Claiming Space for Faith](#). Den senare undersöker sambanden mellan det krympande demokratiska utrymmet och den negativa utvecklingen för religions- och övertygelsefriheten utifrån erfarenheter från våra medlemsorganisationer och deras samarbetspartner. Hösten 2020 medverkade riksdagsledamöter från S, C och KD och representanter

för UD och Sida vid ett digitalt lanseringsseminarium av rapporten *Claiming Space for Faith*. I april 2021 hölls ett [digitalt rundabordsmöte](#) utifrån rapporten med ett antal internationella diplomater och demokratiaktörer, med ett samtal om varför religions- och övertygelsefrihet behöver ingå i analysen av civilsamhällets demokratiska utrymme i världen. Att ha konkreta exempel från samarbetspartner om situationen för religions- och övertygelsefriheten har varit en styrka och en lärdom som vi kommer att bygga vidare på under kommande period. En annan lärdom är att det är viktigt att koppla våra budskap och frågor till pågående politiska processer, som till exempel den feministiska utrikespolitiken eller demokratisatsningen.

Metoder och aktiviteter

Vår bedömning är att medlemsorganisationerna arbetar strategiskt och målgruppsanpassat och väljer metoder som gör det möjligt att nå ut till målgrupperna och uppnå planerade resultat. I SMR:s beredning av ansökningar ingår att bedöma val av metoder, vilket i några få fall har lett till att vi har avrått från att använda en viss metod eller avslagit aktiviteter. Vi granskar särskilt resor, enligt Sidas riktlinjer, och metoder som kan vara kostsamma, som filminspelning.

Slutrapporterna från kommunikationsinsatserna beskriver både lyckade metoder, innovativa metoder och metoder som inte har lett till det förväntade resultatet.

Flera organisationer har arrangerat digitala utbyten mellan målgrupper i Sverige och målgrupper i samarbetsländer. Inom KFUM:s insats fick unga i Sverige och unga från samarbetsländer gå en digital filmutbildning tillsammans och gjorde sedan filmer om Agenda 2030. Inom Erikshjälpens insats Rafiki fick elever och pedagoger från skolor i Sverige träffa elever och pedagoger från skolor i Kenya och utbyta erfarenheter om varandras vardag och om Agenda 2030 kopplad till barnkonventionen. Genom digitala metoder kunde samarbetspartner delta i aktiviteter riktade mot en svensk målgrupp, ofta som experter inom något område. Flera medlemsorganisationer har berättat att det har bidragit till ett ökat engagemang hos deras målgrupper.

Covid-19-pandemin satte i några fall hinder i vägen, så att medlemsorganisationerna inte kunde använda den metod de hade tänkt. Ett exempel på det är från Erikshjälpens insats Barnhemsdialogen, där de hade tänkt använda dialog som en huvudsaklig metod, eftersom deras erfarenhet är att det kan vara känsligt att ta upp problemen med barnhem. På grund av pandemin fick de dock ställa om till digitala metoder och då blev det i stället mer av envägskommunikation.

Samarbete och samverkan

Samverkan med andra organisationer, studieförbund, nätverk, universitet eller företag ingår i alla insatser. Flera medlemsorganisationer är medlemmar i CONCORD Sverige, där de framför allt samarbetar om påverkansarbete. LPI,

Kristna Fredsrörelsen och KFUM Sverige har alla ingått i nätverket för FN:s resolution 2250, där de har utbytt erfarenheter om ungas roll i fredsbyggande. Kristna Fredsrörelsen, Equmeniakyrkan och LPI finns med i Sveriges kristna råds fredsgrupp.

Alla slutrapporter visar att samarbete är viktigt för att kunna nå ut till målgrupperna och för att kunna kraftsamla i opinionsbildning och påverkansarbete. I några slutrapporter framgår att organisationen skulle vilja samarbeta mer med till exempel organisationer inom SMR-nätverket, men att det tar tid att genomföra. Kristna Fredsrörelsen skriver att det är viktigt att vara strategisk i sina samarbeten och inte ingå i nätverk för nätverkandets skull, eftersom det lätt tar väldigt mycket personalresurser. Därför utvärderar de kontinuerligt vilka nätverk de ska delta i och på vilket sätt, för att arbetet ska bli så kostnadseffektivt som möjligt.

Flera av slutrapporterna visar att kommunikationsinsatsen har bidragit till att stärka samarbetet mellan medlemsorganisationen och dess internationella samarbetspartner. Till exempel hade Equmeniakyrkan en konferens om våld i nära relationer, som en uppföljning av #metoo-uppropet och #sanningens kagöraerfria. Där medverkade samarbetspartner från Moldavien, som arbetar med trafficking och deltagarna i konferensen kunde utbyta erfarenheter om att arbeta gentemot religiösa ledare med frågor om jämställdhet.

Kvalitetssäkring

Under 2018–2021 har vi genomfört externa systemgranskningar av sex av de organisationer som ingår i kommunikationsprogrammet: Equmeniakyrkan, Erikshjälpen, Evangeliska Frikyrkan, KFUM Sverige, Kristna Fredsrörelsen och Life & Peace Institute (LPI).

Vi har under 2019–2021 genomfört organisationsbedömningar av fem av de organisationer som ingår i kommunikationsprogrammet: Equmeniakyrkan, Erikshjälpen, Evangeliska Frikyrkan, Läkarmissionen och PMU. Eftersom de genomför kommunikationsinsatser med medel via SMR har vi bedömt vilken kapacitet organisationerna har att bedriva strategisk kommunikationsverksamhet i Sverige och i vilken utsträckning de har kapacitet att agera röstbärare och opinionsbildare. Vi tar del av dokument och ställer frågor, till exempel om vilka system de har för uppföljning och utvärdering och om de för dialog med sina samarbetspartner om kommunikations- och påverkansarbetet i Sverige. Vi ger också rekommendationer eller åtgärdsförslag som tas med i den kapacitetsutvecklingsplan som varje organisationsbedömning utmynnar i. Organisationerna har olika kapacitet att arbeta med kommunikation, men genomgående finns det ett behov av att stärka samarbetet med internationella samarbetspartner om kommunikations- och påverkansarbetet i Sverige.

Budget

Övergripande budget för anslaget under 2018–2021 har varit 41 615 000 kronor. För 2021 var budgeten 11 086 126 kronor, där 86 126 kronor var kvarvarande medel från föregående år och 1 930 000 kronor var medel enligt tilläggsavtal.

Tilläggsavtal och omdisponeringar

Sida och SMR har skrivit två tilläggsavtal om anslaget under perioden 2018–2021. Det första (2018-12-21) gällde en förlängning av aktivitetsperioden för insatsen till 2021-12-31 samt ökad finansiering från Sida, från 20 050 000 kronor till 39 685 000 kronor för att täcka hela perioden. Det andra tilläggsavtalet (2020-11-04) gällde utökade medel på totalt 1 930 000 kronor som enligt tilläggsansökan skulle gå till LPI, KFUM Sverige och Erikshjälpen.

Utöver tilläggsavtalen har Sida godkänt flera omdisponeringar.

I samband med rekvisitionen i februari 2021 skickade vi in en reviderad budget och aktivitetsplan, där förändringarna framför allt berodde på tilläggsansökan för 2021.

2021-11-16 godkände Sida den sista budgetrevideringen som innehöll flera omdisponeringar mellan budgetposter. Det här är de största:

- Totalt 130 046 kronor flyttades från budgetposterna *Erhållna Sidabidrag till utvecklingsarbete från anslagsposten* och *Administrationsbidrag* till posten *Vidareförmedlingskostnader hos ramorganisationen*.
- Budgetposten *Vidareförmedlingskostnader hos ramorganisationen* ökade med 313 896 kronor, där större justeringar var att kostnaden för utvärdering ökade med 185 000 kronor, en ny budgetpost för material lades till med 4 200 kronor och personalkostnader ökade med 132 007 kronor. Budgetposten *Kostnader för arbete med området utvecklingspolitik* minskade med 97 725 kronor där *Personalkostnader utvecklingstjänst hos ramorganisation* minskade med 50 000 kronor och *Arbetsplatskostnader /.../utvecklingspolitiktjänsten* minskade med 47 725 kronor.

Utfall 2021

Pandemin som började under våren 2020 och fortsatte även under 2021 har påverkat både SMR:s kansli och medlemsorganisationerna mycket och har orsakat stora omställningar både i aktiviteter och budgetar. Bland annat har kostnaderna minskat då resor i flera fall har ställts in och utbildningar och mötesplatser har blivit digitala. Vi har haft en kontinuerlig kontakt med medlemsorganisationerna och diskuterat förändringar och budgetjusteringar. Vi har också haft kontinuerlig kontakt med Sida, inte minst i samband med budgetrevideringar vid rekvisitionstillfällena.

Under våren 2021 såg vi att många medlemsorganisationer inte skulle kunna använda alla avtalade medel och att en del dessutom hade medel kvar från 2020, vissa i sådan grad att de minskade sina rekviseringar eller helt avstod från att rekvisera under 2021 efter samtal med SMR. Efter att ha rådgjort med Sida utlyste vi därför inför sommaren 2021 en möjlighet för organisationerna att ansöka om medel för nya insatser. De fem organisationer som visade intresse fick nya insatser, eller tillägg till pågående insatser, godkända. Dessa insatser har pågått under hösten 2021 och slutrapporteras i denna slutrapport, med undantag för Evangeliska Frikyrkans insats som de har genomfört under hösten 2021. Eftersom Evangeliska frikyrkans insats är en förstudie till den insats som de ska genomföra under 2022–2025 har vi hanterat den som en och samma insats som nu delrapporteras. De medel som de inte har använts under året återbetalas i samband med denna slutrapport. Vi diskuterade upplägget med Sida, som godkände det 26 maj 2021. SMR har 12 420 (inklusive administrationsbidrag) kronor kvar i posten att vidareförmedla till medlemsorganisationer. För information om utbetalningar och ändringar i utbetalningar, se bilaga 1.

Även efter att vi hade beviljat medlemsorganisationerna ytterligare medel fanns det medel kvar. Det fanns också aktiviteter som vi ville genomföra för dessa pengar, för att vi såg att det skulle gynna programmet. Därför bad vi i budgetjusteringen i november Sida om att få öka vidareförmedlingskostnaderna och justera budgetposterna, då budgeten också minskat något för området utvecklingspolitik, vilket Sida godkände.

Trots att den sista budgetförändringen var i november ser vi i utfallet för 2021 att en del budgetposter inte följer budget.

Ingående balans i den godkända budgeten är 86 126 kronor, eftersom de 1 930 000 kronor som SMR fick för vidareförmedling 2021 låg i *Erhållna Sidabidrag till utvecklingsarbete från anslagsposten* respektive *administrationsbidrag*. Dessa medel ligger dock i utgående balans för 2020 och detta gör att utgående och ingående balans inte matchar. För att det ska gå att följa ingående och utgående balans har vi justerat detta i den finansiella rapporten och de 1 930 000 kronorna ligger i ingående balans för utfallet 2021.

Resor och *Seminarier* har påverkats av pandemin. Alla uppföljningar utom en gjordes digitalt under 2021. Det har haft den positiva effekten att vi har kunnat göra fler uppföljningar, eftersom vi har kunnat vara med digitalt. Fysiska aktiviteter har vi dock inte kunnat följa upp. Under 2021 har vi genomfört alla workshoppar digitalt och med egen personal, därför har vi inte haft några kostnader för vare sig konsulter, förtäring eller lokaler. Även under tidigare år har kostnaderna legat lågt. Vi har använt våra egna lokaler och bara två gånger använt konsulter.

Vi ökade posten *Utvärdering* i den senaste budgetrevideringen eftersom vi ville följa upp [Agenda 2030-enkäten](#) (se bilaga 7) och också göra en analys av SMR:s kommunikations- och påverkansarbete (se bilaga 11). När vi lade budgeten för

dessa revideringar fick vi uppskatta kostnaderna, och de blev mindre än de budgeterade.

Personalkostnader utvecklingstjänst hos ramorganisation sänktes i den senaste budgetrevideringen men blev nu högre än budgeterat. Det beror på att semesterskulden har ökat och att ny personal har gått bredvid den personal de ska ersätta. Hösten 2021 slutade rådgivaren för utvecklingspolitik och ersattes av kolleger i enlighet med budgetrevideringen. När lönekostnaden för dessa beräknades utgick SMR från en schablonberäkning av semesterkostnaden där endast semestertillägget räknas med på helårsbasis. I verkligheten bokas dock skulden upp löpande vilket gör att höstens semesterskuld blir högre än schablonen och budgetposten ökar. I december började en ny rådgivare och under den del av december när den nya rådgivaren var på plats blev lönekostnaden dubbel, eftersom den nya kollegan behövde introduceras i arbetet.

Budgetposten *Arbetsplatskostnader /.../ utvecklingstjänsten* fick ett lägre utfall på grund av att uträkningen för arbetsplatskostnader justerades under bokslutsarbetet och budgetposten fick bära en lägre andel av kostnaderna än budgeterat.

Akkumulerat utfall 2018-2021

Akkumulerat för hela perioden har insatsen ett utfall på 41 449 544 kronor, vilket ger en balans på 177 025 kronor som ska betalas tillbaka till Sida. Dessa består av ej använda medel av SMR (153 789 kronor), redan återbetald summa från medlemsorganisation (10 816 kronor) och ej utbetalda medel till medlemsorganisationer (12 420 kronor inklusive administrationsbidrag).

Flera av medlemsorganisationerna har kunnat utnyttja sin budget men några behöver, trots omställningar, betala tillbaka medel. Orsakerna är bland annat:

- nedstängningen av samhället, som gjorde att många under 2020 sköt upp aktiviteter först till hösten 2020 och sedan till 2021, vilket gjorde att det blev kort om tid att genomföra dem
- att digitala metoder och mötesplatser blev billigare än motsvarande fysiska
- att kostnadskrävande aktiviteter som resor blev inställda.

Utöver de medel som SMR inte har betalat ut, använt eller redan fått tillbaka för återbetalning till Sida ska beslutade återbetalningar om 1 241 987 kronor gällande ej använda medel från medlemsorganisationerna inkomma och betalas tillbaka till Sida.

För hela perioden ser vi att det är några avvikelser mot budget:

- *Erhållna Sidabidrag till utvecklingsarbete från anslagsposten* samt *Administrationsbidrag* har en avvikelse på motsvarande de 1 930 000 kronor som lades i ingående balans i stället.

- Utfallet på intäktssidan blir något högre än budgeterat vilket beror på något högre ingående balans på grund av en liten egeninsats och återbetalning från en medlemsorganisation under året.

Eftersom budgeten har justerats ett antal gånger under perioden är utfallet i princip 100 procent (99,6 procent) mot budget. Det finns dock några budgetavvikelser där det är lite större avvikelser:

- *Resor* (87 procent) och *Seminarier* (44 procent) ligger under budget och det blir en lite större differens procentuellt även om det inte gäller så höga summor. Det är i första hand *Seminarier* som avviker. Det är främst i början av perioden som det var budgeterat större summor för seminarier som sedan krävde mindre medel, bland annat då de genomfördes i våra egna lokaler och vi använt färre konsulter än budgeterat för.
- Posten *Utvärdering* (75 procent) var överbudgeterad, vilket främst beror på utfallet 2021, där differensen berodde på osäkerhet kring kostnaderna.
- *Arbetsplatskostnader /.../kopplade till tjänster utvecklingspolitikstjänsten* (87,51 procent) beror på ändringar i uträkningen av arbetsplatskostnader som har sänkt kostnaderna.

Total återbetalning till Sida blir 1 419 012 kronor, varav 1 252 803 kronor är återbetalning från medlemsorganisationerna, 12 420 kronor är ej utbetalda medel och 153 789 kronor är kvarvarande medel från SMR.

Kostnadseffektivitet

Medlemsorganisationerna har en stor vana vid att planera budgetar på ett sätt som gör att de är kostnadseffektiva, till exempel genom att

- använda befintliga mötesplatser för att nå ut till målgrupperna
- använda volontärer som vidareförmedlare av information
- koppla ihop kommunikationsinsatsen med organisationens övriga kommunikationsarbete.

Flera av organisationerna vittnar också om att den ökade digitaliseringen har bidragit till ökad kostnadseffektivitet. Det har blivit minskade kostnader för resor och lokaler och har i vissa fall inneburit att utbildningar har kunnat hållas av egen personal i stället för inhyrda konsulter. Medlemsorganisationerna ser också att de har kunnat nå ut till personer som de inte hade kunnat nå genom fysiska mötesplatser. Dock finns det, som vi nämner ovan, även negativa aspekter av digitaliseringen.

Uppföljning av Sidas dialogfrågor

Uppföljning, integrerat lärande och förmåga att mäta kunskapsökning och ökat engagemang i insatserna.

I ansökan för 2018–2021 beskrev vi hur vi under insatsperioden tänkte utveckla arbetet med att mäta mål på effektnivå. Det arbetet har pågått under hela perioden genom dialog och workshoppar med medlemsorganisationerna om Outcome harvesting som en metod för att följa upp och utvärdera resultat från kommunikationsinsatserna, särskilt när det handlar om beteendeförändringar som insatserna har bidragit till.

När vi började prata om detta blev det tydligt att en del kommunikatörer hos medlemsorganisationerna inte hade någon vana vid att följa upp resultaten av kommunikationsinsatserna utan främst mätte hur många broschyrer som delats ut, hur många som kommit på workshoppar etc. Därför hade vi 2019 en workshop om Results based management, med medverkan av en konsult från Niras. Samtidigt fortsatte vi att prata och utbilda om Outcome harvesting.

De flesta medlemsorganisationer som ingår i kommunikationsprogrammet har på olika sätt använt sig av Outcome harvesting i uppföljningen och en del av dem också i utvärderingen av insatserna. Ett par medlemsorganisationer, Life & Peace Institute och Kristna Fredsrörelsen, använde redan metoden och har delat med sig av sin kunskap inom både SMR:s, ForumCivs och Sidas nätverk.

Under perioden har vi även utvecklat effektuppföljningen inom utvecklingsinsatserna genom Outcome harvesting och Outcome mapping och skapat ett Community of Practice, där medlemsorganisationerna och deras samarbetspartner – och även andra civilsamhällesorganisationer – kan utbyta erfarenheter. Vi har också tagit fram material och utbildningar om metoderna på vår digitala lärplattform Fabo. Trots att resurserna framför allt är inriktade på utvecklingsinsatser har en del medlemsorganisationer dragit nytta av dem även i sina kommunikationsinsatser.

De flesta av medlemsorganisationerna har utvecklat ramverk för att kunna mäta förändring, genom till exempel regelbundna workshoppar där relevanta personer har diskuterat resultat. Vi har också sett att det har lett till att de har förändrat metoder och aktiviteter och ibland även mål och målgrupper. I del- och slutrapporter under perioden har vi sett resultat av detta.

En svårighet i uppföljningen av resultaten har varit att kvantifiera dem. Det här är något som flera av medlemsorganisationerna har uttryckt i dialogen med SMR. Vår analys av slutrapporterna styrker vårt beslut om att kommande period utveckla metoderna för den kvantitativa uppföljningen, så att det med större säkerhet går att säga hur många personer som ryms i resultaten. Vi vill också prata mer om hur det är möjligt att följa upp med Outcome harvesting om insatserna är planerade med Logical framework approach (LFA).

Klimat-och miljöintegrering

SMR tog kontakt med Sidas miljöhelpdesk efter SPF:s dialogmöte 2019, där miljö- och klimatintegrering i kommunikationsinsatserna var ett tema. Den första kontakten var fruktlös, då miljöhelpdesken inte hade några idéer om hur vi skulle kunna integrera miljö och klimat i kommunikationsinsatserna. I samband med att vi skulle utveckla våra riktlinjer för kommunikationsinsatser tog vi en ny kontakt, den här gången tillsammans med Sida, vilket ledde till att vi stärkte miljö- och klimatperspektivet i riktlinjerna. Det har resulterat i att miljö och klimat är ett tydligare perspektiv i medlemsorganisationernas ansökningar för 2022–2025.

Kopplingen mellan SMR:s/medlemsorganisationernas internationella utvecklingssamarbete och kommunikationsverksamheten i Sverige.

Under den här perioden har vi haft som målsättning att stärka kopplingen mellan medlemsorganisationernas utvecklingssamarbete och kommunikationsverksamheten i Sverige. Frågan har funnits med i den regelbundna uppföljningen av medlemsorganisationernas kommunikationsinsatser och i ramverket för organisationsbedömning. Vi har också involverat fler av handläggarna i vår internationella enhet i beredningen av kommunikationsansökningar och kommunikationsrapporteringen, vilket har synliggjort och stärkt synergier. Vi har också tydliggjort kopplingen i de nya riktlinjerna för kommunikationsverksamheten.

SMR:s system för tidsrapportering

SMR har under perioden infört en ny rutin där ledningsgruppen månatligen synar tidsrapporteringen och justerar, alternativt bekräftar, uppskattningen av arbetad tid.

Pandemiomställningen

SMR:s kansli och medlemsorganisationerna gjorde stora omställningar på grund av pandemin. Vi ställde in både utrikes- och inrikesresor liksom besök från internationella samarbetspartner eller ställde om till digitala resor. Gudstjänster och andra mötesplatser blev digitala, men mindre grupper fortsatte att träffas fysiskt. De flesta utvecklade digitala metoder som gjorde att de kunde genomföra sina insatser med gott resultat, trots att de inte kunde genomföra alla planerade aktiviteter.

Under 2020 skickade vi en rapport till Sida om hur pandemin hade påverkat medlemsorganisationerna och deras insatser. Här är ett axplock ur rapporten:

- Erikshjälpen: En stor del av pengarna till utvecklingssamarbete kommer från secondhandbutikerna, där de flesta volontärer är över 70. Det skapade under 2020 och delar av 2021 stora svårigheter, med färre volontärer och färre

- besökare. Dock kunde de involvera yngre volontärer, vilket gjorde att butikerna ändå kunde hålla öppet med pandemibegränsningar.
- KFUM drabbades mycket: en stor del av verksamheten sker ute i lokalföreningarna med mycket sport, som basket eller klättring. KFUM hade redan en god vana av digitala utbildningar, men testade också nya metoder. De testade bland annat att ha en internationell mötesplats online, men slutsatsen blev att det inte var lika givande som att ha en fysisk mötesplats, där deltagarna har fler möjligheter att lära känna varandra och utbyta erfarenheter.
  - Sveriges kristna råd: Arbetet påverkades av att det inte var några följeslagare på plats i Israel och Palestina. SKR samarbetade med andra nationella koordinationer och kontoret i Jerusalem för att hitta sätt att informera om läget för dem som de i vanliga fall vill skydda genom närvaro. Tidigare följeslagare blev viktiga, eftersom många av dem har fortsatt att ha kontakt med nyckelpersoner på plats.
  - PMU: Den globala pingströrelsen skickade ut information om Covid-19-pandemin till mer än 100 miljoner kyrkomedlemmar och till människor som kyrkorna når via sin verksamhet. Kommunikationsansvariga på PMU var med på ett tvådagarsseminarium i Oklahoma om hur pingstnätverket kan jobba globalt. PMU höll i flera av seminarierna, vilket inte fanns med i deras kommunikationsinsats. En effekt av seminariet blev att pingstnätverket snabbt kunde få ut webinarier och infomaterial om corona.

Koordinering mellan SMR och medlemsorganisationer, i synnerhet hur enskilda insatser leder till de övergripande målen.

Ett krav för att vi ska godkänna medlemsorganisationernas kommunikationsansökningar är att de bidrar till SMR:s program mål. Det räcker att de bidrar till ett av målen. I granskningen av slutrapporterna bedömer vi på vilket sätt insatserna har bidragit till målen. [Som vi nämner ovan](#) bedömer vi att samtliga insatser har bidragit till målområde 1 (främst mål 1 och 2) samt att inga insatser har bidragit till målområde 2.

Förändringar i programmet

Vi har gjort tre större förändringar i programmet under insatsperioden:

1. När Sveriges kristna råd i slutat av 2018 lade ner insatsen *Hållbar värld för alla* (18:809) skapades ett utrymme i budgeten och vi erbjöd alla medlemsorganisationer att skicka in ansökningar från 2019. Tre medlemsorganisationer ansökte och fick beviljade följande kommunikationsinsatser:
  - *Peacefinders: Youth leading for the Global Goals*, Life & Peace Institute, 2019-2020 (19:801). Det är en fortsättning på insatsen *Let's Engage the Sustainable Development Goals* (18:808).

- *Barnhemsdialogen* – Erikshjälpen i samarbete med Evangeliska Frikyrkan och Svenska Alliansmissionen, 2019–2021 (19:802).
  - *Agenda 2030 - Diakonal identitet och uppdrag*, Equmeniakyrkan, 2019–2021 (19:803)
2. En tilläggsansökan för 2021 där följande insatser ingick:
- *Peacefinders: Youth leading for the Global Goals*, Life & Peace Institute, 2019-2020 (19:801).
  - *Din Agenda – ungas inflytande över de globala målen*, KFUM Sverige (18:802).
  - *Bamseutställningen*, Erikshjälpen (21:803).
3. En om disponering gjordes i budgeten för vidareförmedling på grund av att det blev medel över i ett par av insatserna. Dessa omfördelade vi till fem insatser.

Vi beviljade dels ett tillägg till följande pågående insatser:

- *Fredliga och inkluderande samhällen genom ickevåld*, Kristna Fredsrörelsen (18:803).
- *Tillsammans för fred, jämställdhet och rättvisa*, PMU (20:801).
- *Unga förändrar världen med Globala målen*, Lepramissionen (20:802).

Vi gav Evangeliska Frikyrkan möjlighet att påbörja sin insats:

- *Utblick – en målmedveten rörelse*, Evangeliska Frikyrkan (21:801).

Slutligen godkände vi en ny insats:

- *Stand up for the right to health*, Läkarmissionen (21:802).

Förändringsprocesser på SMR

Vi har nu genomfört alla fem år inom ramen för SMR:s strategiska verksamhetsinriktning för perioden 2017 till 2021. Förutom avtalet med Sida Partnership Forum har SMR under perioden haft avtal för utvecklingsamarbete, humanitärt arbete och för praktikantverksamhet (förutom år 2018).

Både interna och externa faktorer har periodvis lett till hög arbetsbelastning för SMR:s kansli. Vi kan till exempel nämna svårigheter inom SMR:s humanitära anslag, hantering av ett stort antal avvikelseärenden, ökade bidrag från Sida bland annat för vidareförmedling till PMU samt flera personalförändringar på strategiskt viktiga poster. Vi har kontinuerligt arbetat för att anpassa verksamheten efter våra resurser och efter interna och externa omständigheter. I efterhand kan vi dock konstatera att personalresurserna inte helt har matchat det breda uppdrag som SMR:s kansli har.

Under verksamhetsperioden har det bland annat varit personalförändringar på posterna generalsekreterare, ekonomichef, samordnare för utvecklingsanslaget, samordnare för det humanitära anslaget, samordnare för informations- och kommunikationsanslaget samt controller för anslagen. Samtidigt har cheferna för kansliets tre enheter varit oförändrade under perioden, vilket har borgat för kontinuitet.

Vi har under 2021 låtit genomföra en genomlysning av kansliets arbete med framför allt vidareförmedling av bidrag, vilket har lett till en organisationsförändring som trädde i kraft i mars 2022. Syftet med denna är att bidra till en mer ändamålsenlig organisering, som ska hjälpa oss att genomföra vår strategi för 2022–2026 med nya arbetssätt och en arbetskultur som främjar samarbete och hållbarhet på kansliet.

När det gäller vidareförmedlingen av Sida-bidrag innebär förändringen att samordningen av kommunikationsprogrammet hamnar under enheten *Kommunikation, mötesplatser och påverkan*, tillsammans med kommunikatörer och rådgivare. Till det beslutet bidrog också en granskning av hur vi har organiserat kommunikations- och påverkansarbetet som vi uppdrog åt Gullers grupp att genomföra. Syftet med att flytta samordningen är att vi vill samla allt kommunikations- och påverkansarbete inom samma enhet, för att underlätta samarbetet mellan de som arbetar med kommunikation och påverkan.

Ytterligare exempel på åtgärder utifrån genomlysningen är att vi har initierat en flerårig satsning på intern styrning och kontroll och en förenkling av vår verksamhetsplanering. Vi kommer också att utforska möjligheterna att anpassa vår hantering av medlemsorganisationerna beroende på deras kapacitet och stödform.

Under perioden 2018–2021 har SMR:s styrelse antagit följande nya policyer:

- Policy för lärande och utvärdering (2018)
- Policy som reglerar placering av SMR:s kapital (2018)
- Policy för religiös läskunnighet (2019)
- Policy finansiella reserver (2019)
- Policy för konfliktkänslighet (2019)
- SMR:s utvecklingssyn och förändringsteori (2021)
- Upphandlingspolicy (2022)

Följande är ett urval av andra viktiga styrdokument/system som tagits fram eller uppdaterats under perioden:

- Nytt lönesystem (2018)
- Ny strategi för påverkansarbete (2018)
- Ny strategi för kapacitetsutveckling (2018)
- Revidering av lönepolicy och lönekriterier (2019 och 2022)
- Utveckling och tillämpning av nytt organisationsbedömningssystem (2019)

- Revidering av ekonomihandbok (2019)
- Revidering av intern rutinhandbok för anslagshanteringen (2019)
- Reviderad kommunikationsstrategi (2020)
- Revidering av riktlinjer för bidrag till kommunikationsinsatser (senast 2021)
- Revidering av mall för granskning och bedömning av kommunikationsinsatser (senast 2021)
- Ny kompetensstrategi (2021)
- Migrering till Microsoft 365 (2021)
- Nytt system för relationen med medlemsorganisationerna (CRM-system, sjösat i februari 2022)

De policyer som är nya sedan förra rapporten återfinns i bilaga 8.

Under 2020 reviderade vi kommunikationsstrategin, vars syfte är att tydliggöra och underlätta vår kommunikation i relation till intressenter och kanaler. Strategin följde den förra verksamhetsplanen och gällde alltså 2017–2021.

SMR har under perioden haft ett större genomslag i media jämfört med tidigare, vilket vi tolkar som en följd av vår mer profilerade roll inom påverkansområdet. Under perioden har vi deltagit aktivt i nätverk som *Kunskapsforum för religion* och utveckling, samt CONCORD Sverige när det gäller biståndspolitikens ramar och finansiering samt Agenda 2030 och demokratiskt utrymme (civic space). Vi har genom ett nordiskt samarbete fått en breddad finansiering från norska UD och brittiska DFID, vilket har stärkt och utvecklat vårt arbete med religions- och övertygelsefrihet.

Under 2019 slutförde vi en självanalys enligt Core Humanitarian Standard (CHS) och har sedan dess arbetat aktivt med att förbättra och utveckla organisationen utifrån de förbättringsområden som den identifierade. Under våren 2022 genomför vi en ny självanalys för att följa upp genomförda förändringar, och identifiera eventuella nya åtgärds punkter. Under perioden har vi även samarbetat med Trygghetsrådet (TRS) som genomförde en kartläggning av SMR 2019 och utifrån den har gett stöd till oss i frågor om kompetensförsörjning och att skapa en hållbar organisation.

SMR har i dag 30 medlemsorganisationer. Av dem har vi under 2018–2021 förmedlat kommunikationsbidrag till 10 organisationer samt till Sveriges kristna råd. En av de största förändringarna är att vi sedan 2018 förmedlar bidrag till PMU inom samtliga våra anslag, däribland kommunikationsanslaget.

Styrning och kontroll, riskhantering och antikorrupktion

Vi har under perioden fortsatt att arbeta för att stärka intern styrning och kontroll. De senaste åren har detta bland annat inneburit att vi har uppdaterat rutinhandböckerna för handläggare och controllrar, tagit fram en ny gransknings- och bedömningsmall för kommunikationsinsatser och ett nytt organisationsbedömningssystem.

Vi har också antagit nya riktlinjer för riskhantering (2019). Riktlinjerna bygger vidare på det tidigare systemet (som följde *COSO-modellen*) men har även sin grund i standarden *Riskhantering – Principer och riktlinjer ISO 31000*. Vår vision är att ha ett etablerat arbetssätt med riskhantering och en organisationskultur där det ingår som en naturlig del. Det innebär ett flexibelt arbetssätt som ger förutsättningar för att nå goda resultat och som kan hantera och klara av oväntade förändringar.

Vi har sett över våra rutiner för säkerhet vid resor och bland annat tagit fram en onlinekurs på temat tillsammans med en referensgrupp bestående av representanter från flera av våra medlemsorganisationer. Säkerhet var också temat tre år i rad (2017–2019) vid den mötesplats som vi årligen anordnar för våra medlemsorganisationer med fokus på försäkring för tjänsteresor och expatriater. Vi har vid dessa tillfällen haft inbjudna gästtalare från bland annat MSB och kris- och traumacenter. Vi har under 2019–2020 även genomfört ett internt projekt om digital säkerhet vid tjänsteresor, vilket framförallt var kopplat till kommunikation och elektronisk utrustning (datorer, telefoner, etc.).

I övrigt har vi implementerat den antikorrupsionspolicy och den handlingsplan för antikorrupsionsarbete som antogs 2016. Sammantaget kan vi säga att medvetenheten om korrupsionsrisker ökat på kansliet, liksom bland våra medlemsorganisationer. Inom ramen för kommunikationsprogrammet har det inte förekommit några avvikelser eller misstankar om avvikelser.

Under 2019 färdigställde vi vårt nya system för organisationsbedömningar som bygger på fyra organisatoriska nyckelkapaciteter: att vara, att relatera, att organisera och att göra. Vi har tydliggjort de granskningspunkter som ligger till grund för vår bedömning och hur vi tillsammans med berörd organisation vill arbeta vidare utifrån de styrkor och svagheter som vi har identifierat. Inom ramen för arbetet med organisationsbedömningar gör vi återkommande systemgranskningar som utmynnar i åtgärdsplaner som följs upp i den löpande dialogen och de kontinuerliga organisationsmötena.

Bilagor

1. Insatser som har ingått i kommunikationsprogrammet
2. Resultat från kommunikationsprogrammet
3. Utvärderingar genomförda inom kommunikationsprogrammet
4. Finansiell rapport
5. Revisionsrapportering
6. SMR:s management respons
7. Rapport om Agenda 2030
8. Policyer och styrdokument
9. SMR:s mötesplatser 2018–2021
10. Mall för granskning och bedömning av slutrapporter
11. Översyn och analys kommunikation och påverkan
12. Årsberättelse för 2021 inklusive årsredovisning